

مقاله

بطلان سکوت در ادبیات

این همه پرسش برای آن است که بدانیم معلم در همه «حال» می آموزد و می آموزاند. گاه سکوت به جا و معنادار بهتر از هر واژه‌ای تأثیر می‌گذارد: رُبَّ سَكُوتٍ اَنْفَذَ مِنْ الصَّوْلِ؛ سکوت‌هایی هست که از نیزه کارآتر است.

همه‌ی این‌ها بایسته‌های معلمی است اما معلمی چیز دیگری نیز هست که چشیدنی است نه شنیدنی. در معلمی «آنی» وجود دارد که توان دیدن و گفتن نتوان. ادبیات نیز «آن» فراوان دارد. شکوهی بهت‌انگیز و حیرت‌زا، لذتی که زبان آینده‌ها و سلول‌ها ترجمه‌اش می‌توانند و زبان عادی حتی توانا، از وصف آن ناتوان است. ادبیات چیزی است از جنس عشق، ملکوت، چیزی در قلمرو خدا، مقوله‌ای که صورت آن مقوله است و باطن آن مثل عالم مثل، که حتی مثال‌ها توانایی توصیف دقیق آن ندارند.

ادبیات گرچه شعر است و نثر و زیبایی و کشف و شهود و خیال و عاطفه و زبان برتر اما چیز دیگری هم هست؛ همان چیزی که حافظ از «آن» به «آن» تعبیر می‌کند. اهالی ادبیات باید به آن، «آن» برسند و این «آن» در جان و ضمیر و ذهنشان نفوذ کند و سرشتین شود. هیچ‌کس بی این «آن» مباد که دارندگان «آن» صاحب سر ادبیات‌اند و فاتحان جان و جهان دانش‌آموزان.

خدایا ما را آن ده که ما را آن به!

هفته‌ی معلم مبارک

در هستی چیزهایی هست که همه‌ی چشم‌ها می‌بینند و صداهایی هست که همه‌ی گوش‌ها می‌شنوند اما همه‌ی چشم‌ها و گوش‌ها یک‌گونه نمی‌بینند و نمی‌شنوند؛ سطوح ادراکی، اندوخته‌ها و آموخته‌های پیشین و زاویه‌ی نگاه، معناهای تازه‌ای برای اشیا خلق می‌کنند. معنایی که گاه در آدمیان، متفاوت و حتی گاه متضاد است. گاه آن‌چه در نگاهی زیباست، در نگاهی زشت است و چه بسیار نام‌ها و کلمات که در گوشی دل‌پذیرترین موسیقی، و در دیگر گوش، ناهنجار و نفرت‌آفرین است.

ما در مرور دوباره و چندباره‌ی باورها، نگرش‌ها و گرایش‌ها به نمونه‌هایی فراوان از این دست برخورد می‌کنیم. چیزهایی که انگاره و تلقی ما از آنان چه بسا با ژرف‌اندیشی و تأمل و تعمق دیگرگونه شود و در پی این دیگرگون‌اندیشی، رفتاری دیگرگونه را رقم زند.

چرا دور برویم؛ همین مفاهیم کاملاً نزدیک و دم‌دست دچار چنین سرنوشتی هستند. مفاهیم هزاران بار شنیده شده‌ی «معلم»، «ادبیات»، درس، مدرسه، کتاب، آموزش، تربیت از آن جمله‌اند. مثلاً همین که معلم کیست، چگونه باید باشد! شب یک معلم چگونه باید بگذرد؟ چگونه باید راه برود؟ چگونه باید بایستد؟ چگونه باید نگاه کند؟ چگونه باید حرف بزند؟ چگونه باید سکوت کند؟ و ...

سردبیر